

PERUSTULO- Kokeilu 2017–2018

Miksi perustuloa kokeillaan?

Suomessa turvataan jokaisen toimeentulo. Nykyistä sosiaaliturvaa on kehitetty vuosikymmenten ajan, mutta sen perusta on rakennettu hyvin erilaisessa ympäristössä kuin se, jossa nyt elämme. Epätavalliset työsuhteet ovat lisääntyneet, eikä sosiaaliturvajärjestelmämme kaikilta osin enää vastaa nykyajan vaatimuksia. Tästä syystä Suomessa halutaan kokeilla uudenlaista sosiaaliturvan mallia.

Perustulo voi olla yksi ratkaisu siihen, miten työtä voisi ottaa joustavammin vastaan. Se voi myös yksinkertaistaa ja sujuvoittaa sosiaaliturvaa sekä poistaa hankaliksi koettuja byrokratia- ja kannustinloukkuja.

Perustulokokeilu kuuluu pääministeri Juha Sipilän hallituksen ohjelmaan. Kokeilun tavoitteena on arvioida, voidaanko perustulon avulla uudistaa sosiaaliturvaa nykyistä yksinkertaisemmaksi ja paremmin työntekoon kannustavaksi.

Kela vastaa kokeilun toteuttamisesta. Kokeilu toteutetaan Suomessa vuosina 2017–2018.

Perustulokokeilun toteutus

Perustulokokeiluun osallistuu 2 000 25–58-vuotiasta henkilöä, joille maksetaan 2 vuoden ajan perustuloa 560 e/kk. Perustulo on tuloa, joka maksetaan ilman vastikkeita tai tarveharkintaa. Kyseessä on siis tulo, jonka kokeilussa mukana olevat saavat automaattisesti joka kuukausi.

Kokeilu kestää 2 vuotta, ja sen aikana seurataan osallistujien työllistymistä. Kokeilu tuottaa arvokasta tietoa siitä, voisiko perustulo parantaa työllisyyttä ja yksinkertaistaa sosiaaliturvaa.

Kokeilun seuranta perustuu ensisijaisesti rekisteritietojen hyödyntämiseen. Kokeilun lopussa tehdään mahdollisesti kyselyjä tai haastatteluita muista kuin työllisyysvaikutuksista.

Kuka voi saada perustuloa?

Perustuloa saa 2 000 satunnaisotannalla valittua henkilöä, jotka valittiin joulukuussa 2016. Toisin kuin Kelan muita etuuksia perustuloa ei siis voi hakea.

Perustulon määrä ja maksaminen

Perustulon määrä on 560 e/kk. Sitä maksetaan 1.1.2017 31.12.2018. Perustulo maksetaan kuukauden 2. pankkipäivänä.

Perustulon määrä on sama koko kokeilun ajan. Mitkään saajan muut tulot eivät pienennä sitä. Jos perustulokokeilussa mukana oleva työllistyy, hän saa ansiotulon lisäksi myös perustulon. Perustulon tarkoitus on kannustaa työmarkkinoille hakeutumisessa.

Perustulon verotus

Perustulo on veroton etuus. Se ei vaikuta verotettavien tulojen määrään, eikä se siten vaikuta kokeiluun osallistuvien verotukseen.

ESIMERKKI:

Annalle on maksettu työmarkkinatukea marraskuussa 2016. Hänet valitaan satunnaisotannassa perustulokokeiluun. Annalle maksetaan perustuloa 560 e/kk 1.1.2017 alkaen.

Anna on ilmoittautunut työttömäksi työnhakijaksi työ- ja elinkeinotoimistoon eli TE-toimistoon. Maaliskuussa TE-toimisto tarjoaa hänelle koulutusta vastaavaa vakinaista työtä. Annalle maksetaan 1.3.2017 alkaen sekä perustulo 560 e/kk että ansiotyöstä maksettava palkka. Anna saa siis pitää sekä perustulon että palkan. Perustulo on veroton etuus, joten Anna maksaa veroa ainoastaan palkastaan.

Perustulon vaikutus muihin etuuksiin

Perustulo vähennetään tiettyjen etuuksien nettomäärästä. Yli jäävä osuus maksetaan perustulon saajalle erillisestä hakemuksesta.

Perustulo vähennetään seuraavien etuuksien nettomäärästä:

- työmarkkinatuki ja peruspäiväraha
- ansiopäiväraha
- sairauspäiväraha ja osasairauspäiväraha
- vanhempainpäiväraha
- erityishoitoraha
- Kelan kuntoutusraha
- tartuntatautilain mukainen päiväraha ja ansionmenetyskorvaus.

Perustuloa saavan on helppo ottaa vastaan esimerkiksi muutaman päivän sijaisuus tai parin viikon keikkatyö, sillä satunnaiset tulot eivät pienennä perustuloa.

Jos perustulokokeilun aikana työllistyy, työtulot voivat kuitenkin vaikuttaa esimerkiksi yleiseen asumistukeen tai toimeentulotukeen. Oikeus niihin saattaa poistua työllistymisen myötä, jos tulot ovat tarpeeksi suuret.

Työttömyysetuudet

Perustulo korvaa työttömyysetuuden kokonaan tai osittain. Jos työttömyysetuus on esimerkiksi lapsikorotusten vuoksi perustuloa suurempi, perustulon lisäksi maksetaan myös työttömyysetuuden ja perustulon erotus. Työmarkkinatuen ja peruspäivärahan maksamisen edellytykset pysyvät ennallaan, eikä perustulon saaminen aiheuta muutoksia työttömyysetuuksiin liittyviin toimintatapoihin. Työttömyysetuuden maksaminen perustulokokeilun aikana edellyttää siis työttömyysajan ilmoituksen täyttämistä ja palauttamista Kelaan.

ESIMERKKI:

Maija on ollut työttömänä muutaman kuukauden. Hän on ilmoittautunut työttömäksi TE-toimistoon. Maijalle maksetaan täyttä peruspäivärahaa 32,40 e/pv. Maija saa lisäksi lapsikorotuksen kahdesta lapsesta 7,68 e/pv. Maijan bruttomääräinen peruspäiväraha kuukaudessa on 861,27 euroa. Hänelle maksetaan verotuksen jälkeen peruspäivärahaa 689,38 e/kk.

Maija valitaan perustulokokeiluun. Jatkossa hän saa verottoman perustulon eli 560 e/kk. Silti Maija voi hakea myös hänelle kuuluvaa peruspäivärahaa. Perustulon lisäksi Maijalle maksetaan tällöin peruspäivärahan ja perustulon erotus.

Toimeentulotuki ja asumisen tuet

Jos perustulokokeilun aikana työllistyy, työtulot saattavat vaikeuttaa esimerkiksi yleiseen asumistukeen ja toimeentulotukeen. Oikeus niihin saattaa poistua työllistymisen myötä, jos tulot ovat tarpeeksi suuret.

Perustulo otetaan toimeentulotuessa huomioon tulona. Toimeentulotuki määräytyy perustulokokeilun aikana kuten ennenkin. Työstä kieltäytyminen voi johtaa toimeentulotuen perusosan alentamiseen.

Perustulon maksamisen esteet

Kokeiluun valittujen tulee muistaa ilmoittaa Kelaan perustulon maksamisen estävistä etuuksista tai rajoituksista.

Perustulon maksamisen estäviä sosiaalietuuksia ovat:

- lasten kotihoidon tuki
- kaikki eläkkeet: kansaneläke, takuueläke, työeläkkeet
- työeläkelakeihin perustuva kuntoutusraha
- aikuiskoulutustuki sekä opintoraha ja 31.7.2017 asti asumislisä
- liikennevakuutuslain, potilasvahinkolain tai rikosvahinkolain mukainen korvaus elatuksen menetyksestä
- sotilasvammalain mukainen päiväraha, elinkorko, täydennyskorko tai huoltoeläke
- maatalousyrittäjien luopumistuki
- tapaturmalakien mukainen ansionmenetyskorvaus, päiväraha tai eläke
- urheilijan tapaturma- ja eläketurvasta annetun lain mukainen tapaturma- tai perhe-eläke
- kaikki edellä mainittuja etuuksia vastaavat ulkomailta maksettavat etuudet.

Perustuloon ei ole oikeutta henkilöllä

- joka on ollut vähintään 90 päivää sairaalahoidossa tai siihen verrattavassa laitoshoidossa
- joka suorittaa asevelvollisuuttaan (varusmies- tai siviilipalvelus) tai vapaaehtoista asepalvelusta
- joka suorittaa vankeusrangaistusta
- johon sovelletaan työskentelyn perusteella vieraan valtion sosiaaliturvalainsäädäntöä
- joka oleskelee ulkomailla yhtäjaksoisesti yli 30 päivää
- jolle on määrätty edunvalvoja
- jonka työttömyysetuus maksetaan kunnalle.

Jos perustulon maksamisen este poistuu perustulokokeilun aikana, Kela jatkaa perustulon maksamista erillisestä hakemuksesta.

ESIMERKKI:

Matti valitaan perustulokokeiluun. Hän saa perustuloa 560 e/kk. Matti ilmoittaa Kelalle lähtevänsä suorittamaan siviilipalvelusta kesäkuussa 2017, jolloin perustulon maksaminen keskeytetään. Matille maksetaan sotilasavustusta.

Matin siviilipalvelus päättyi tammikuussa 2018. Matti hakee Kelalta perustuloa. Kela jatkaa perustulon maksamista Matille.

Tutustu tarkemmin!

Voit tutustua perustulokokeiluun tarkemmin osoitteessa kela.fi/perustulo